

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР (1997)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті аналізується Лісабонський договір і напрямки й тенденції внутрішнього реформування ЄС на початку XXI ст. Дається стислий аналіз змін в інституційному устрої та праві ЄС, запроваджених Лісабонським договором.

Ключові слова: Лісабонський договір, Європейський Союз, реформування ЄС.

Abstract

The article analyzes the Lisbon Treaty and trends and trends of EU internal reform in the early twenty-first century. A concise analysis of changes in the institutional structure and EU law introduced by the Lisbon Treaty is given.

Keywords: The Lisbon Treaty, the European Union, the reform of the EU.

Вступ

Початок XXI ст. став для Європейського Союзу непростим етапом у його історичному розвитку. З одного боку, можна говорити про інтенсифікацію інтеграційної взаємодії в межах об'єднаної Європи. З другого – Європейський Союз опинився перед новими викликами, які стосуються як поглиблення інтеграційних процесів, так і можливостей подальшого розширення. Основною ж проблемою розширеного ЄС став провал ратифікації Конституційного договору

Відтак, актуальність даної проблематики викликана, передусім, появою якісно нового джерела первинного права Європейського Союзу, яке вносить суттєві корективи в правовий статус, організацію і функціонування ЄС. Метою цієї статті є аналіз нового основоположного документа Європейського Союзу – Лісабонського договору, а її завданнями – дослідження змін і нововведень у внутрішньому устрої і праві Європейського Союзу, запроваджених цим договором.

Результати дослідження

Лісабонський договір або Договір про реформування ЄС (офіційна назва – Лісабонський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства) – новий основоположний договір ЄС, підписаний 13 грудня 2007 р., покликаний замінити собою Конституційний договір, що не вступив у силу, і внести зміни в попередні установчі договори для реформування інституційної структури, системи прийняття рішень і засад функціонування ЄС.

Договір про запровадження Конституції для Європи, підписаний 29 жовтня 2004 р. в Римі (це місто обрали, щоб відзначити підписання початкового договору, згідно з яким було створене Європейське Економічне Співтовариство), повинен був спростити правовий доробок Європейського Союзу завдяки заміні всіх попередніх установчих договорів єдиним актом конституційного характеру. Серед головних нововведень Конституції – юридичний статус ЄС; запровадження посади президента Європейської Ради та міністра закордонних справ ЄС; внесення до договору Хартії основних прав, яка, відтак, повинна стати обов'язковою до виконання; удосконалення інституційної структури; подальше обмеження застосування права вето при ухваленні рішень; залучення до прийняття рішень у ЄС національних парламентів тощо. Однак після того, як референдуми про ратифікацію у Франції (29 травня 2005 р.) і Нідерландах (1 червня 2005 р.) дали негативний результат, стало зрозуміло, що документ у такому вигляді прийняти не вдасться. Провал ратифікації Конституційного договору започаткував період “конституційної кризи” в ЄС, яка тривала протягом другої половини 2005–2006 рр.

Перші кроки в напрямку подолання конституційної кризи було здійснено Німеччиною під час її головування в ЄС у першому півріччі 2007 р. Офіційний Берлін провів низку формальних і неформальних переговорів і зустрічей з представниками майже всіх держав-членів ЄС, під час яких намагався заручитися підтримкою свого плану виходу з кризи та продовження інституційних реформ укладення нового договору на основі переглянутого тексту Конституційної угоди.

Остаточне погодження тексту Договору про реформування ЄС відбулося вже під час головування Португалії – на саміті Європейської народної партії в Лісабоні 18–19 жовтня 2007 р., з приводу чого Президент Європейської Комісії Жозе Мануель Баррозу урочисто заявив: “Лісабон завжди був місцем зустрічі Європи зі світом. Сьогодні він став місцем зустрічі Європи із самою собою”. 13 грудня 2007 р. Лісабонський договір було підписано

Лісабонський договір вносить низку змін в інституційну будову ЄС і процедуру прийняття рішень. Зокрема, він передбачає впровадження посади Президента Європейської Ради, який обиратиметься її кваліфікованою більшістю на термін два з половиною роки з правом на одне повторне обрання (стаття 9 в Лісабонського договору). Передбачено також запровадження посади Високого представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки з адміністративними повноваженнями завдяки об'єднанню нинішніх функцій Високого представника ЄС із зовнішньої і безпекової політики та європейського комісара у справах зовнішніх зносин та політики сусідства для єдиного представництва ЄС на міжнародній арені (стаття 9 е). Високого представника обиратиме кваліфікованою більшістю Європейська Рада за згодою з Президентом Єврокомісії, при цьому він одночасно виконуватиме функції одного з віце-президентів Європейської Комісії, а також очолюватиме Раду із закордонних справ.

Договір вносить вагомі зміни в управління зовнішньою політикою ЄС. Відтепер здійснення поточної діяльності з реалізації повноважень ЄС у сфері зовнішньої політики і політики безпеки, яке раніше було розсосереджене між різними інституціями ЄС, концентрується в одному місці – у руках Високого представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки. Йому доручено одночасно і головування в Раді ЄС із закордонних справ, і керівництво зовнішньополітичною діяльністю Європейської Комісії, й управління дипломатичною службою ЄС. Водночас, попри зміни в інституційному забезпеченні спільної зовнішньої політики і політики безпеки, вона і надалі зберігає свою специфіку як переважно міждержавного складника діяльності ЄС, рішення у межах якої потребують загальної згоди всіх держав-членів.

Висновки

У цілому Лісабонський договір – це результат збалансованої інституційної рівноваги між міжурядовими та наднаціональними чинниками, великими й малими державами-членами, який об'єктивно надає змогу розширеному ЄС діяти ефективніше й узгоджено в межах здійснення спільних політик і на міжнародній арені. Усе зроблено для того, щоб країни, які прагнуть дальшого поглиблення інтеграції в межах ЄС, не були пов'язані обмеженнями, які накладалися б небажанням інших держав-членів іти цим шляхом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобицький Н. Лісабонський договір і майбутнє ЄС – “пацієнт швидше живий, ніж мертвий” / Н. Бобицький // Зовнішні справи. – 2008. – № 8. – С. 24–28..
2. Мартинюк В. Новий договір Європейського Союзу: фактори сприяння і гальмування європейської інтеграції України / В. Мартинюк // Україна-ЄС 2008: нова гра. Незалежний культурологічний часопис “Г”. – 2007. – № 50. – С. 87–90.
3. Посельський В. Оновлені договори чи ерзац-конституція / В. Посельський // Дзеркало тижня. – 2007. – № 40 (669). – 27 жовтня–2 листопада.
4. Корнієнко В. О. Україна — ЄС: перспективи інтеграції в контексті сучасних викликів [Текст]/ В. О. Корнієнко // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.— Вінниця, 10 квітня 2012 р. — Тернопіль : Крок, 2012. —Т. II. — С. 204–209.
5. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст]/ В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.

Палій Ярослав Олегович — студентка групи 2СІ-156, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: paliyarik@gmail.com

Науковий керівник: *Корнієнко Валерій Олександрович* — д-р політ. наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Palii Yaroslav O. — Faculty of Computer systems and automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : paliyarik@gmail.com

Supervisor: *Kornienko Valeriy O.* — Dr. of Polit. science, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia